

GUE PROJECT ROSSAROL ONDERZOEK OORLOGSWRAK

De bodem van de Adriatische Zee bij Kroatië ligt bezaaid met wrakken uit de Eerste Wereldoorlog. Eén van de bekendste is de Italiaanse kruiser Cesare Rossarol, die met haar vele details een waar maritiem museum onder water is. Enthousiaste GUE-duikers besluiten dit unieke wrak in kaart te brengen en zodoende te beschermen voor de toekomst. Project Rossarol is van start gegaan.

De Cesare Rossarol liep op 16 november 1918 op een mijn. Nu is het een veel bezochte plek voor techduikers op 50 meter diepte.

De Cesare Rossarol is maximaal beladen met munitie. De voltallige 109-koppige bemanning is druk in de weer aan boord van het schip. Het is 16 november 1918 en de lichte Italiaanse kruiser is op weg vanuit Pula naar Cape Kamenjak. Vanaf daar zal ze doorstomen naar Fiume Harbour, dwars door de vele mijnevelden heen. De wapenstilstand is al enkele dagen van kracht dus het enige gevaar loert op de zeebodem. De kruiser probeert voorzichtig de mijnen te ontwijken, maar het mag niet baten. Net na de middag loopt ze op een mijn en breekt ongenadig in tweeën. De Cesare Rossarol zinkt na de inslag zo snel dat de bemanningsleden nauwelijks de kans krijgen zichzelf in veiligheid te brengen. Ook de watertemperatuur gedurende de novembermaand maakt overleven tot een

van de scheepswrakken aan de westkust van de Adriatische Zee. De Baron Gautsch is hier een goed voorbeeld van, helaas zijn er al vele details in de loop van de tijd verdwenen. Voor een scheepswrak dat al bijna 100 jaar op de bodem van de zee ligt, is de staat waarin de Cesare Rossarol op dit moment verkeerd zeer goed te noemen. Eens in de zoveel tijd steekt er weer een nieuw deel boven de bodem uit. Helaas is over de laatste 5 tot 6 jaar geconstateerd dat het dek van de achtersteven langzaam begint in te zakken. Het wordt dus de hoogste tijd om dit allemaal eens in kaart te brengen.

VOORBEREIDINGEN

Het is erg eenvoudig om te roepen dat je een project wilt starten. Lastiger is daar daadwerkelijk iets concreets van te maken. Vele maanden van voorbereiding gaan

De achtersteven van de Rossarol is een waar maritiem museum onder water.

Het verlies van de Cesare Rossarol is vrijwel zeker één van de grootste verliezen van de Italiaanse Marine

Goed voorbereid: het team spreekt de details van het duikplan door.

bijna onmogelijke opgave. Slechts enkelen weten zichzelf te redden. De achtersteven en het boegdeel komen uiteindelijk 300 meter uit elkaar te liggen op de bodem van de Adriatische Zee. Het verlies van de Cesare Rossarol is vrijwel zeker één van de grootste verliezen van de Italiaanse Marine. Al sinds de zomer van 2013 lopen we rond met het idee om iets te gaan doen met het wrak van de Cesare Rossarol. Alles is begonnen tijdens een gezellige exploratieweek in augustus 2013 georganiseerd door Maurizio Grbac van Krnica Dive in Kroatië. Het wrak van de kruiser ligt in relatief ondiep water tussen de 45 en 50 meter. Doordat het wrak regelmatig bezocht wordt vanuit Krnica is het gelukt het redelijk te beschermen tegen wrakrovers, iets wat niet gelukt is met veel

eraan vooraf. Allereerst moeten we een datum prikken. Het wordt uiteindelijk in de vakantieperiode en in een week waarin de effecten van getijden minimaal zijn. Je kunt het niet afdwingen, maar door hier rekening mee te houden is de kans op slecht zicht minimaal. Het lastigste is een goed draagvalk te creëren en de juiste groep gemotiveerde duikers bij elkaar te krijgen. Na het aankondigen en plaatsen van een oproep komen er al snel aanvragen van duikers vanuit verschillende hoeken uit Europa binnen. Het voelt echt goed uiteindelijk een gemotiveerd team samen te stellen met deelnemers uit Nederland (7), Tsjechië (1) en Noorwegen (2). Allemaal GUE Tech 1 of Tech 2 gebrevetteerd. Met de support van Krnica Dive en de jarenlange ervaring van Maurizio, is het vullen van

alle dubbelsets en stages geen probleem meer. Ook stelt hij ons een duikboot ter beschikking. Het project wordt volledig ondersteund door GUE. Global Underwater Explorers staat voor educatie, conservatie en exploratie. Het project valt binnen de doelstellingen van GUE en probeert zo veel als mogelijk het belang van het project onder de aandacht te brengen bij de lokale bevolking en instanties.

DOELEN

Om de Cesare Rossarol voor de toekomst te beschermen willen we de huidige staat van het wrak in kaart brengen. In eerste instantie de basis, waar we op een later moment alle details aan toe kunnen voegen. Omdat de Rossarol in twee delen is gebroken - die 300 meter uit elkaar liggen

Aantekeningen maken: de gevonden objecten worden in kaart gebracht.

In het gebied tussen de wrakdelen liggen veel kisten met granaten.

Voldaan, maar nog lang niet klaar: weer een duik waarin volop informatie is vergaard.

- is dit geen eenvoudige klus. De impact van de mijn heeft ook voor flinke schade gezorgd en delen van het wrak over grote afstand verspreid. Er zijn eigenlijk drie delen die onze aandacht vragen. Allereerst de achtersteven, het meest interessante deel van het totale wrakveld. De boeg, die helaas met het dek op de bodem terecht is gekomen waardoor alle details in het zand steken. En het wrakveld met alle grote en kleine onderdelen die na de explosie op de bodem terecht zijn gekomen tussen de boeg en de achtersteven. En dat is dus een behoorlijk zoekgebied! Door het opmeten van de boeg en de achtersteven kunnen we bepalen hoe groot het stuk van het schip is welke door de kracht van de mijn weggeslagen is.

DE TEAMS

Om aan het einde van de week enige vooruitgang te kunnen boeken, zijn er voor alle duiken uitgebreide briefings. De teams die te water gaan hebben allemaal een eigen doel en opdracht tijdens de duik. Als deze niet goed doorgesproken zijn en niet voor iedereen duidelijk zijn, wordt het lastig om met resultaat weer boven water te komen. Het aantal duiken is beperkt en de tijd onder water ook. Die moet dus zo efficiënt mogelijk gebruikt worden! De teams krijgen hun opdrachten mee en worden herinnerd aan het feit geen navigatielijnen te knopen aan belangrijke wrakdelen. De vissers die in dit gebied nog regelmatig vissen zouden hier met netten of lijnen verstrikt in kunnen raken en vervolgens het wrak kapot trekken

of belangrijke wrakdelen verplaatsen. Iedereen beaamt dat het uitvoeren van een taak onder water niet altijd eenvoudig is. De Tech 1 teams focussen zich met name op de achtersteven; het opmeten en in kaart brengen van alle details die hier nog te vinden zijn. Met 30 minuten bodemtijd voor iedere duik vliegt de tijd voorbij. Ondanks dat je al eerder op het wrak bent geweest, kost het altijd even tijd om je te oriënteren en naar de plek te zwemmen waar je verder kunt gaan. De Tech 2 teams hebben iets meer bodemtijd en richten zich daarom op de taken van het wrakveld. Maar ondanks de langere bodemtijd van 60 minuten zijn ook voor hen alle minuten kostbaar.

In de boeg van de kruiser waren meerdere munitiedepots gevestigd. Granaten vind je dan ook in overvloed.

Na bijna 100 jaar op de bodem van de Adriatische Zee beginnen een aantal plaatdelen van de boeg los te laten.

De bronzen ster voor op de boeg blijft een indrukwekkend gezicht.

INFO

Doelen van de verschillende secties:

ACHTERSTEVEN:

- Precieze afmetingen en dieptes van de achtersteven
- Gedetailleerde schets
- Kompasrichting van het wrakdeel
- Het verplaatsen van de huidige shotlijn van het kanon naar een ander deel op het wrak
- Foto- en videodocumentatie

- Kompasrichting van het wrakdeel
- Foto- en videodocumentatie

WRAKVELD:

BOEG:

- Precieze afmetingen en dieptes van de boeg
- Gedetailleerde schets

- Het verbinden van het boegdeel met de achtersteven met een lijn
- Het surveyen van deze lijn door de afstanden en kompasrichtingen op te meten
- Zoeken en identificeren van specifieke wrakdelen
- De positie van wrakdelen noteren ten opzichte van de verbindingslijn
- Foto- en videodocumentatie

Helaas is over de laatste 5 tot 6 jaar geconstateerd dat het dek van de achtersteven langzaam begint in te zakken

De telegraaf staat nog altijd fier overeind.

Het markante kraaiennest met de bronzen rangefinder is een onmiskenbaar detail.

Veel veiliger: de shotlijn heeft een nieuwe plek gekregen op de achtersteven.

Veel details maken ook veel werk.

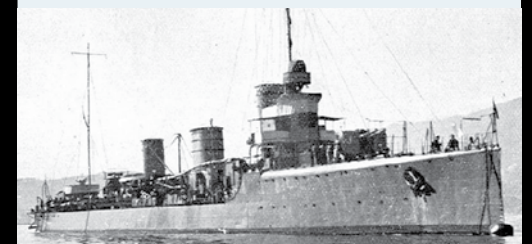
Ruwe schetsen tijdens de duiken gemaakt.

De details uit de wetnotes worden direct aan boord op het bord uitgetekend.

RESULTATEN

Na een week duiken op de Cesare Rossarol verzamelen we al onze data en werken deze thuis verder uit. Alle details die in de verschillende wetnotes opgenomen zijn moeten in één gedetailleerde schets samengevoegd worden. Ook alle getallen die de survey van de lijnen opleverde, verwerken we met een speciaal programma. De resultaten maken we uiteindelijk openbaar maar zullen we steeds weer aanvullen met nieuwe details. Het is het team uiteindelijk gelukt om de achtersteven goed in kaart te brengen dankzij schetsen en het nodige foto- en videomateriaal. Er is een begin gemaakt met het inventariseren van wrakdelen tussen de boeg en de achtersteven. Ook is het gelukt om de shotlijn te verplaatsen. Deze zat al jaren vast op één van de kanonnen op de achtersteven. Als een overvarend schip aan deze lijn zou blijven haken, zou dit deel van het schip blijvend beschadigd raken en het geschut van het dek worden getrokken. De shotlijn bevindt zich nu aan een oude ketting aan de rand van het wrak. We hebben heel wat weten te bereiken, maar zijn nog lang niet klaar. Het ziet ernaar uit dat dit project een vervolg gaat krijgen in 2015!

FACTS CESARE ROSSAROL

De lichte Italiaanse kruiser Cesare Rossarol werd in 1913 gebouwd op de werf van Gio. Ansaldo & C. in Genua. Op dat moment waren ze ook bezig met de bouw van twee zusterschepen, de Alessandro Poerio en de Guglielmo Pepe. Alle drie waren bestemd voor de Italiaanse marine en voeren na voltooiing voor de Poerio Klasse. De namen van deze schepen kwamen voort uit de namen van strijders die Venetië hielpen bij de verdediging tijdens de Oostenrijks-Hongaarse revolutie in 1848. De drie schepen waren in de basis gelijk, alleen kregen ze ieder een verschillend wapentuig mee aan boord.
Lengte: 85 m **Breedte:** 11,6 m
Hoogte: 8 m **Voortstuwing:** stoommachine met 24.000 pk **Snelheid:** 32 knopen.
Bewapening: 6x102mm/34 kaliber, 2x40mm/39kaliber geschut en 4x450mm torpedolanceerbuizen. **Gezonken:** 1918

DEELNEMER PETER ZAAL TECH 1 TEAM

«We hebben gewoon de verbinding gemaakt van achtersteven naar de boeg!»

Al eerder had ik duiken op de Cesare Rossarol gemaakt en was onder de indruk van het imposante kanon op de achtersteven, de markante stuurwielen en het kraaiennest. Het is al langer bekend dat er nog een flink deel van het middenstuk mist en er allerlei brokstukken tussen deze twee delen liggen. Juist omdat dit nog niet eerder is onderzocht, maakt dit me nieuwsgierig! Ik maak zelf deel uit van een Tech 1 team. Ondanks dat ik met voor mij onbekende duikers van diverse nationaliteiten duik, verloopt dat zonder problemen. Het project draait onder de vlag van GUE, dus alle duikers hanteren dezelfde procedures en er is geen miscommunicatie, dat maakt het natuurlijk erg efficiënt en prettig. Elke dag leren we de omgeving beter kennen en ontdekken we steeds meer. We zien veel munitie, kisten, granaathulzen, een

een melkachtige laag boven de bodem en ook zijn er in dit gebied steeds minder wrakdelen te bespeuren. We stuiten op een aantal vislijnen, ik bind mijn lijn af en zet er een markering op. We volgen de vislijn, maar zitten dan aan onze minimum gas en moeten met de opstijging beginnen. Langzaam gaan we ondieper en komen boven de mistlaag uit. Ik houd mijn bottomtimer in de gaten en kijk dan weer voor me. Ik kan bijna niet geloven wat ik zie: de boeg

anker en tot onze verrassing ook diverse torpedo's die in het zand overeind staan! Tijdens onze laatste duik voor het project volgen we een lijn die eerder is gelegd vanaf de achtersteven. Eén van de doelen van het project is om te zien of we de achtersteven en de boeg kunnen verbinden. Ik verbind mijn reel met de achtersteven en we zwemmen verder uit richting de boeg. Het zicht wordt minder, er zweeft

van de Rossarol! Deze steekt machtig uit het zand, een meter of 10 voor ons! Wat een waanzinnig gezicht en fantastisch gevoel geeft dat. We hebben gewoon de verbinding gemaakt van de achtersteven naar de boeg! Ik zie ook bij mijn buddy's de opwinding, maar we moeten toch verder met de opstijging. We zwemmen naar de shotlijn en vervolgen onze weg omhoog. Een enorm mooie afsluiter!

Blij! De teamleden na een geweldige week duiken.

DUIKSCHOOL

Onze duiken werden gefaciliteerd door Krnica Dive, direct gelegen aan de haven van Krnica, 25 km van Pula aan de oostkust van Istrië. Ze beschikken over vier boten en zijn gespecialiseerd in technisch duiken. Er kan nitrox, trimix en decogas worden gevuld. Naast wrakduiken worden er opleidingen aangeboden en 'exploratieduiken' georganiseerd om nieuwe wrakken te ontdekken. Contact: Maurizio Grbac, info@krnica.com. www.krnica.com

